

PLANSZA NR 2 – SPRAWA DANTONA... I NIE TYLKO

Najważniejsze dzieło Stanisławy Przybyszewskiej

- Najstynniejszym **dramatem teatralnym** Stanisławy Przybyszewskiej jest „**Sprawa Dantona**”.
- Dramat teatralny to **tekst napisany po to, aby wystawić go w teatrze**.
- 54 lata później powstał film na podstawie tego dramatu.
- Reżyserem filmu był **Andrzej Wajda**.
- W filmie występuje dwóch głównych bohaterów. Są nimi Robespierre i Danton.
- W filmie zagrali m.in.:
 - **Wojciech Pszoniak** jako Robespierre,
 - **Gérard Depardieu** jako Danton.

Temat dramatu:

- „Sprawa Dantona” opowiada o **Wielkiej Rewolucji Francuskiej**.
- **Rewolucja Francuska** to wielkie wydarzenie historyczne, które miało miejsce we **Francji w latach 1789–1799**.
- Stanisława interesowała się rewolucją już jako dziecko.
- Zaczęła się nią fascynować po wizycie w **muzeum Musée Carnavalet w Paryżu**.
- Ludzie byli niezadowoleni, bo:
 - król i arystokracja (bogaci) mieli wiele przywilejów,
 - zwykli ludzie płacili wysokie podatki i żyli w biedzie.
- Podczas rewolucji obalono władzę króla i rozpoczęto budowę nowego państwa, opartego na **równości, wolności i braterstwie**.
- Wprowadzono wiele zmian, np.:
 - zniesiono przywileje szlachty i duchowieństwa,
 - zaczęto mówić o prawach człowieka,
 - wprowadzono nowy kalendarz rewolucyjny.
- Rewolucja była bardzo **krwawa**. Wielu ludzi, w tym król Francji Ludwik XVI, straciło życie.

Powstanie dramatu:

- Dramat przedstawia konflikt dwóch osób: **Georges'a Dantona** i **Maximiliena Robespierre'a**.
- Przybyszewska szczególnie podziwiała Robespierre'a.
- „Sprawę Dantona” ukończyła **9 marca 1929 roku w Gdańsku**, w pokoju w baraku szkolnym.
- Wiemy to z jej dziennika pracy, w którym zapisywała postępy.

Zaangażowanie autorki:

- Robespierre był dla Stanisławy kimś więcej niż postacią historyczną.
- W swoich listach używała **nazw miesięcy z kalendarza rewolucyjnego** zamiast zwykłych dat.
- Stanisława bardzo długo podziwiała Robespierre'a.

[Grafika 2.1 Portret Robespierre'a, Stanisława Przybyszewska, rysunek]

[Podpis do grafiki 2.1]: Portret Robespierre'a, Stanisława Przybyszewska, rysunek ołówkiem. Archiwum PAN w Warszawie, oddział w Poznaniu, sygnatura P. III – 52 A

[Grafika 2.2 Dzienniczek pracy, okładka]

[Podpis do grafiki 2.2]: Dzienniczek pracy Stanisławy Przybyszewskiej (okładka), prowadzony w latach 1929–1930. Archiwum PAN w Warszawie, oddział w Poznaniu, sygnatura P. III – 52 A

[Grafika 2.3 Dzienniczek pracy, strona 42]

[Podpis do grafiki 2.3]: Dzienniczek pracy Stanisławy Przybyszewskiej – adnotacja autorki o zakończeniu pracy nad *Sprawą Dantona*. Archiwum PAN w Warszawie, oddział w Poznaniu, sygnatura P. III – 52 A

Wystawienia dramatu „Sprawa Dantona”:

- Przed II wojną światową dramat pokazano w Polsce dwa razy:
 - **1931 rok – Lwów,**
 - **1933 rok – Warszawa.**
- Dziś Lwów znajduje się w Ukrainie.
- W latach 1918–1939 Lwów należał do Polski.

Wystawienie dramatu „Sprawa Dantona” w Gdańsku:

- Kolejna ważna inscenizacja odbyła się w **listopadzie 1980 roku w Gdańsku.**
- Dramat pokazano we wnętrzach **Wielkiego Młyna** – to duży budynek w centrum miasta.
- Inscenizację przygotowali:
 - **Andrzej Wajda** – twórca koncepcji,
 - **Maciej Karpiński** – reżyser spektaklu.

- W głównych rolach zagrali:
 - **Henryk Bista** jako Robespierre,
 - **Stanisław Michalski** jako Danton.

Związek z polityką:

- Spektakl odbył się kilka miesięcy po podpisaniu **Porozumień Sierpniowych**.
- Aktorzy po zakończeniu przedstawienia wyszli do publiczności w **zwykłych ubraniach**.
- Na ubraniach mieli **znaczkę „Solidarności”**.
- Dzięki temu spektakl był też **wyrazem poparcia dla ruchu Solidarność**.

Solidarność:

- **Solidarność** to związek zawodowy, który powstał w 1980 roku.
- Ten związek zawodowy bronił praw pracowników i domagał się wolności w Polsce.
- Symbolem Solidarności jest biało-czerwone logo z napisem „Solidarność”.

Porozumienia Sierpniowe

- To były umowy podpisane w sierpniu 1980 roku w Polsce.
- Zawarte zostały między strajkującymi robotnikami a władzami.
- Dzięki nim powstała Solidarność – pierwszy niezależny związek zawodowy w Polsce.

Inne utwory Przybyszewskiej:

- Stanisława Przybyszewska pisała nie tylko dramaty o rewolucji francuskiej.
- Pisała też **opowiadania i krótsze utwory prozą**.
- Te procesy wyjaśniamy niżej.

Proza:

- Proza to tekst pisany **zwykłymi zdaniami**, a nie wierszem.
- Należą do niej np. powieści, opowiadania.

Wydane książki:

- W **1958 roku** ukazała się krótka powieść pt. **„Ostatnie noce ventôse’a”**.
- Przez wiele lat czytelnicy nie mieli dostępu do innych tekstów pisarki.

Nowe odkrycia:

- W **2015 roku**, czyli 80 lat po śmierci autorki, ukazał się zbiór pt. „**Cyrograf na własnej skórze i inne opowiadania**”.
- To był pierwszy tom z serii niepublikowanej wcześniej prozy Przybyszewskiej.
- Seria dziś ma już **5 tomów**.

Praca nad wydaniem:

- Utwory Przybyszewskiej przetrwały w formie **rękopisów i maszynopisów**.
- Zostały zeskanowane i zdigitalizowane przez **Bibliotekę Gdańską PAN**.
- Nad wydaniem pracowała **doktor Dagmara Binkowska** we współpracy z wydawnictwem **Fundacja Terytoria Książki**.

Rękopis:

- Rękopis to tekst **napisany ręcznie**, na przykład piórem lub ołówkiem na papierze.

Maszynopis:

- Maszynopis to tekst **napisany na maszynie do pisania**.
- Maszyna do pisania to urządzenie używane przed komputerami.

Digitalizacja:

- Digitalizacja to proces, w którym teksty lub obrazy papierowe są **skanowane i zapisywane w formie plików komputerowych**.
- Dzięki temu można je łatwiej przechowywać i udostępniać.

[Grafika 2.4 książki]

Z komentarzem [51]: Zbyt trudne słowo. Czy już w tym momencie nie powinno się pojawić wyjaśnienie? Albo chociaż sygnat?

Te procesy wyjaśniamy niżej.

Z komentarzem [JW2R1]: można na samym początku po Inne utwory Przybyszewskiej

Z komentarzem [Go3R1]: dopisałam, sprawdźcie, czy o to miejsce chodziło :)

[Podpis do grafiki 2.4]: Wybór utworów prozatorskich Stanisławy Przybyszewskiej, fot. Anna Rezulak